

Gesloten jeugdzorg is JeugdzorgPlus geworden. En JeugdzorgPlus is geen gesloten jeugdzorg. Het is echt meer dan een cosmetische naamsverandering. Met het eerste half jaar van 2025 achter de rug, is het tijd om de balans op te maken en ook al een beetje vooruit te kijken naar het komende half jaar. De JeugdzorgPlus is in ontwikkeling, er zijn wetswijzigingen doorgevoerd, de om- en afbouw zijn volop in gang en dit heeft invloed op de hele keten binnen de jeugdzorg. En de invloed van die veranderingen wordt steeds meer zichtbaar voor alle betrokkenen.

De vraag om JeugdzorgPlus is in de meeste situaties een vraag om veiligheid. Vanachter het bureau van de coördinatie ontvangen wij dagelijks de vragen om advies en consult. Weglopen en veiligheid zijn de meest gehoorde argumenten voor een verzoek tot opname in een accommodatie voor JeugdzorgPlus. Dat in dergelijke accommodaties de deuren niet meer op slot gaan, de poort open staat en er per jongere gekeken wordt naar de vraag welke vrijheidsbeperkende maatregelen noodzakelijk zijn, is nog steeds nieuwe informatie voor veel mensen die een aanmelding doen. Het lijkt nodig te zijn om meer aandacht te hebben voor het verschil in de verwachtingen die er zijn vanuit het werkveld en het actuele beleid binnen de locaties voor JeugdzorgPlus.

cijfers en het verhaal er achter

De cijfers van het eerste half jaar van 2025 laten een stabiele lijn zien, ook in vergelijking met de aantallen van het afgelopen jaar. In het eerste halfjaar van 2024 zijn er vanuit deze coördinatie 49 aanmeldingen verzorgd en in de laatste twee kwartalen van 2024 waren dat er 47. In het eerste half jaar van 2025 zijn er 43 aanmeldingen gedaan.

Net als in het laatste half jaar van 2024 worden er meer meisjes aangemeld dan jongens. Jarenlang was dit beeld omgekeerd. Een verandering die niet zomaar te duiden is. Een mogelijke verklaring kan gevonden worden in het feit dat er speciale groepen zijn voor meisjes; “meiden specifieke groepen”. Deze zijn er niet voor jongens. Een paar groepen die voorheen op de locatie 't Anker in Harreveld gesitueerd waren voor jongeren met een hoog forensisch profiel (de HFP-groep) zijn nooit bestempeld als “jongens specifiek”. Toch waren hier vooral jongens in behandeling. Nu deze groepen niet meer bestaan, blijkt dat de vraag naar dit zorgaanbod nog steeds bestaat. Echter omdat de groepen er

niet meer zijn, wordt er minder vaak een verzoek tot verblijf in een accommodatie voor JeugdzorgPlus ingediend. Hieruit ontstaat de indruk dat een deel van de vragen om een plek binnen de JeugdzorgPlus voortkomt uit de nood om op een specifiek specialisme in te zetten.

Een verklaring kan ook gezocht worden in de bevinding dat verwijzers en gezinnen proberen om meer te verdragen, bijvoorbeeld op het gebied van het nemen van risico's en het verduren dat een kind in een periode onveilig gedrag laat zien. Hierdoor wordt er minder snel gekozen voor de route van de JeugdzorgPlus. Hierbij is ook de indruk dat er voor meisjes minder risico's verdragen worden, zeker waar het gaat om meiden specifieke problematiek zoals (vermoedens van) zeer risicovolle contacten. Hierbij maken verzoekers sneller de gang naar de rechter omwille van de (on)veiligheid.

wachtlijsten en overige belemmeringen

In het afgelopen half jaar is er een periode geweest waarin er sprake was van een wachtlijst. In de cijfers is dat niet altijd zichtbaar. Eén van de factoren die hieraan ten grondslag ligt, is (uiteraard) het terugbrengen van de capaciteit binnen de JeugdzorgPlus. Echter dit is niet de enige oorzaak. In het aanbod van de JeugdzorgPlus, waarbij het in het landsdeel Zuidwest vooral gaat over de locatie Schakenbosch, is er sprake van een differentiatie tussen zorgaanbod voor kinderen met een gemiddelde intelligentie en voor kinderen met een lagere intelligentie (licht verstandelijk beperkt en/of moeilijk lerend). Schakenbosch is van oudsher een zorgaanbieder voor jeugdigen met een lagere intelligentie en het grootste deel van het zorgaanbod is voor deze jeugdigen bestemd. Hierdoor zijn er situaties ontstaan waarbij de groepen voor jongeren met een gemiddelde intelligentie volledig bezet waren en er wel plekken beschikbaar waren voor jeugdigen met een lagere intelligentie. Voor jongeren met een gemiddelde intelligentie ontstond er daardoor een wachtlijst. Dit is niet direct af te leiden uit de cijfers omdat men bij gebrek aan plek vaak, met name in spoedsituaties, afziet van het indienen van een verzoek tot opname in een locatie voor JeugdzorgPlus. Ook wordt er voor gekozen om het indienen van het verzoek uit te stellen tot er wel plek beschikbaar is en er direct gebruik van kan worden gemaakt.

Nu de situatie zo is dat er voor jeugdigen uit dit landsdeel (vrijwel) alleen gebruik gemaakt kan worden van het zorgaanbod van Schakenbosch, worden ook andere problemen zichtbaar. Zo werd er voorheen regelmatig voor gekozen om een jongere bij 't Anker in Harreveld, dus ver weg van de eigen regio, in zorg te brengen wanneer er sprake was van veel problemen en onveiligheid in het eigen netwerk. Voor jongeren die elkaar kennen en voor wie het zeer onverstandig is om hen gezamenlijk in een groep te laten verblijven, zijn er momenteel nauwelijks oplossingen. Dit komt mede door de landelijke afbouw van de JeugdzorgPlus, ook in andere landsdelen. Hierdoor is er ook buiten het landsdeel Zuidwest krapte in het zorgaanbod. Het wordt steeds ingewikkelder om een verblijf binnen de JeugdzorgPlus mogelijk te maken en het kan hierbij ook gebeuren dat

het helemaal niet doorgaat. Dit probleem wordt vooral gezien bij de jongeren met een hoog forensisch profiel (HFP), jongeren die in een drillrap circuit verkeren en jongeren die kampen met verslavingsproblematiek.

Hierbij ontstaat de verwachting bij de coördinatie dat het steeds moeilijker wordt om kinderen voor wie een aanvraag wordt ingediend, een geschikte plek aan te bieden binnen de JeugdzorgPlus. Hierbij speelt de sluiting van de locatie Harreveld/'t Anker van iHub een rol maar ook de aanstaande afbouw van de capaciteit van de locatie Rijnhove (Noorderpark en Hestia, de meiden specifieke groepen) van dezelfde zorgaanbieder.

hybride verblijf

Inmiddels is het werken vanuit het hybride karakter goed ingevoerd. Bij Schakenbosch wordt louter gewerkt met hybride groepen waarmee de mate van vrijheidsbeperking als volgt wordt geclassificeerd:

- Hybride Plus: inzet van vrijheidsbeperking is mogelijk, mits proportioneel. Er is een reguliere of spoed machtiging gesloten jeugdhulp;
- Hybride: afgesproken vrijheidsbeperkende maatregelen treffen zijn mogelijk, mits deze zijn opgenomen in de wet en in het hulpverleningsplan. Er is een voorwaardelijke machtiging gesloten jeugdhulp;
- Hybride Min: er mogen geen vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet. Er is een reguliere machtiging uithuisplaatsing (bij een OTS) of loopt een schorsing van de voorlopige hechtenis.

De mate van en manier waarop vrijheidsbeperking wordt ingezet, wordt bepaald op basis van de specifieke situatie van de jongere. Dit is vervolgens leidend voor het hulpverleningsplan dat wordt opgesteld, en waarin per maatregel afspraken gemaakt worden over de inzet ervan.

Van de verschillende hybride mogelijkheden zien we dat er voornamelijk gebruik gemaakt wordt van de hybride plus constructie. Hiermee zijn alle beperkingen mogelijk (wel met de noot dat deze dienen te zijn afgesproken in het hulpverleningsplan, tenzij er nood is) en hieraan onderliggend is er een machtiging gesloten jeugdhulp.

Een volgende slag binnen de JeugdzorgPlus kan gemaakt worden door meer met de hybride variant te gaan werken in plaats van de hybride plus variant. Hiervoor is een voorwaardelijke gesloten machtiging van de rechtbank nodig. Deze optie wordt nog maar weinig gebruikt, om precies te zijn het afgelopen halfjaar één keer in de toeleiding naar een plek op een hybride groep. Wel wordt er vaker bij het aflopen van een reguliere machtiging een voorwaardelijke machtiging aangevraagd, dus in de uitloop van een hybride plus plaatsing.

Het heeft ook wat voeten in aarde om te komen tot een verzoek voorwaardelijke machtiging. Er dient vooraf een gesprek te zijn tussen de jongere, aanvrager en zorgaanbieder van de JeugdzorgPlus. In dit gesprek worden afspraken (c.q. voorwaarden)

geformuleerd waaraan een jongere zich dient te houden en deze worden opgenomen in een hulpverleningsplan. De jeugdige moet instemmen met de voorwaarden en de plaatsing. Een voorwaardelijk verzoek wordt voor jeugdigen met een ondertoezichtstelling altijd gecombineerd met een regulier verzoek tot uithuisplaatsing. Daar de voorwaardelijke machtiging geen actieve machtiging is en de jongere wel uit huis geplaatst is.

Dat betekent dat er meerdere gesprekken gevoerd worden voordat een verzoekschrift voor een voorwaardelijke gesloten machtiging kan worden ingediend. Hierbij kan het gebeuren dat zich spanningen voordoen tussen de aanvrager (jeugdbeschermer of jeugdconsulent namens de gemeente), de jongere, het netwerk en de familie omdat niet iedereen het met elkaar eens is. Wanneer de conclusie van deze gesprekken is dat de jeugdige niet instemt met het verzoek, de voorwaarden en het plan, dan kan het verzoek tot een voorwaardelijke gesloten machtiging niet worden ingediend. Vaak wordt er dan voor gekozen om alsnog een verzoek voor gesloten jeugdzorg in het kader van hybride plus in te dienen.

aanbevelingen

Om in de JeugdzorgPlus een verbeterslag te kunnen maken, is het nodig om te gaan denken in trajecten en om voorafgaand aan de plaatsing stil te staan bij het perspectief. Binnen een plaatsing, werkend naar een perspectief, kan een hybride plaatsing op basis van een voorwaardelijke machtiging een onderdeel zijn van een traject. Ook kan een ‘normale’ voorwaardelijke machtiging, laten we deze de voorwaardelijke machtiging 1.0 noemen, aan de voorkant van een traject een mooie start zijn. Bij de voorwaardelijke machtiging 1.0 verblijft de jeugdige elders (bijvoorbeeld thuis of in een open groep) en ligt er een hulpverleningsplan met voorwaarden klaar. Hierop zien de JeugdzorgPlus-aanbieder en de betrokken hulpverlening toe. Deze mogelijkheid wordt momenteel niet gebruikt. In onze ogen zonde!

Het zou dan ook mooi zijn als er bij iHub en Schakenbosch een vaste dag of middag is die uitsluitend gereserveerd is voor het bespreken van de aanvragen voor de JeugdzorgPlus én de bespreking van voorwaardelijke machtigingen. Hierbij gaan de jongeren, ouders en het netwerk samen met de aanvrager op visite bij de zorgaanbieder. Iedereen ziet het terrein van binnenuit én, misschien net zo belangrijk, de zorgaanbieders van de JeugdzorgPlus zien de jongere in kwestie. Momenteel wordt als argument voor het niet werken met de voorwaardelijke machtiging 1.0 namelijk vaak opgegeven dat dit te risicovol is als de zorgaanbieder de jeugdige niet kent. Immers de zorgaanbieder voor JeugdzorgPlus is dan verantwoordelijk voor het toezicht op het naleven van de voorwaarden terwijl de jeugdige daar (nog) niet in zorg is. Het zou hiernaast mooi zijn als de zorgaanbieder ook financieel gecompenseerd wordt voor deze dagen/middagen. Het Dit sluit aan bij de veldnormen voor de JeugdzorgPlus,

gepubliceerd in juli 2023, waarbij er wordt geadviseerd om voorafgaand aan elke plaatsing in de JeugdzorgPlus een multidisciplinair overleg te organiseren.

En als we hoopvol denkend naar een einde van dit schrijven mogen gaan, wellicht zouden dan de verschillende tafels in de regio's een startpunt kunnen zijn voor de aanvraag voor verblijf in de JeugdzorgPlus. Denk aan zorglogistiek in Haaglanden of de regionale experttafel (RET) in HollandRijnland. Bij deze tafels zou de mogelijkheid gecreëerd kunnen worden om een traject binnen de JeugdzorgPlus vorm te geven, inclusief de invulling van de voorwaardelijke gesloten machtiging. Hierbij zijn namelijk naast de JeugdzorgPlus-aanbieders ook andere jeugdzorgaanbieders aanwezig, zoals Youz, Ipse en Jeugdformaat. Het mooie hiervan is dat met het opstellen van de afspraken c.q. voorwaarden er een traject ontstaat waarbij een plaatsing in de JeugdzorgPlus een onderdeel is, en geen eindstation.